

Klimat- och näringslivsdepartementet

Datum: 18/05/2026

Ingivet via e-post till:

Kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kn.me.remissvar@regeringskansliet.se

Ert referensnummer: KN2026/00379

Svemins remissvar gällande betänkandet En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122)

Svemin är branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Svemin representerar cirka 60 företag med drygt 15 000 anställda inom produktion, prospektering och teknik. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet. Metallgruvorna är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen medan kalkstensfyndigheterna främst finns på Gotland.

Huvudsakliga synpunkter

- Svemin tillstyrker huvudsakligen förslagen i betänkandet, då det är viktiga följdändringar till förslagen i "En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess", SOU 2024:98.
- Svemin anser att överklaganden från den nya miljöprövningsmyndigheten bör göras till en och samma mark- och miljödomstol.
- Svemin tillstyrker förslaget att införa en avgift för överklagande av ärenden enligt miljöbalken.

Allmänt om förslagen

I betänkandet föreslås ändringar för att åstadkomma en kortare instanskedja – i att minska den totala handläggningstiden. Svemin anser att det mesta av det som föreslås i betänkandet är nödvändiga följdändringar till förslaget i SOU 2024:98 om att bland annat inrätta en ny prövningsmyndighet. Om ändringsförslagen i detta betänkande inte genomförs finns en påtaglig risk för att prövningsprocessen för Svemins medlemmar förlängs, eftersom prövningen då kan komma att ske i fyra instanser i stället för de maximalt tre instanser som i dag finns för s.k. A-ärenden. Det är därför angeläget att gå vidare med både förslagen i SOU 2024:98 och förslagen i detta betänkande.

Vidare är det ett bra förslag att införa en låg avgift för att överklaga ärenden enligt miljöbalken. En sådan avgift finns i de flesta EU-länder och det bör kunna leda till mer genomtänkta och kvalitativa överklaganden.

Nedan kommenteras några särskilt viktiga frågor gällande de förslag som rör miljötillståndsprövningen.

Instansordningen

Utredningen har goda utgångspunkter i att antalet nivåer i instanskedjan bör vara högst tre, varav två domstolsinstanser, samt att den totala tiden, dvs. från att ett ärende eller mål inleds till dess att beslutet eller domen har vunnit laga kraft, ska vara så kort som möjligt.

Det framstår som rimligt att Högsta domstolen (HD) utgår ur instansordningen för mål enligt miljöbalken, eftersom HD i praktiken inte har någon betydelsefull funktion som överprövningsinstans inom miljörätten. Det är ovanligt att HD tar upp miljömål för prövning, HD saknar relevant teknisk kompetens för att pröva ärendena i sak och de få ärenden som trots allt tas upp för prövning rör i regel processuella frågor. Prövningen i HD kan emellertid medföra betydande förseningar i projekt, eftersom den skjuter upp tidpunkten för när ärenden vinner laga kraft. På senare tid finns det två exempel från gruvbranschen där det tog över ett års tid innan HD fattade beslut om "ej PT" och ytterligare ett exempel där det tog nästan ett år. I stället bör Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) – som det föreslås – ges en tydligare roll som prejudikatbildande instans genom till exempel möjlighet till s.k. förstärkt sits.

När det gäller miljömål som överklagas från den föreslagna miljöprövningsmyndigheten bör dessa – till skillnad från vad som nu föreslås – samlas till en och samma mark- och miljödomstol. En sådan ordning tillämpas exempelvis i Finland, där samtliga beslut om miljötillstånd överklagas till Vasa förvaltningsdomstol. Detta skapar väsentligt bättre förutsättningar för en enhetlig praxisbildning och en mer förutsägbar rättstillämpning. Det framstår som inkonsekvent att inrätta en miljöprövningsmyndighet med bland annat syftet att åstadkomma en mer enhetlig rättstillämpning i första instans, samtidigt som överklaganden från denna myndighet ska prövas av fem olika mark- och miljödomstolar.

Frågan om länsstyrelsernas roll som överklagningsinstans i ärenden enligt plan- och bygglagen har utretts många gånger tidigare och även under senare år, se främst prop. 2009/10:215 och prop. 2015/16:55, men även 2024/25:169. Dessa utredningar har landat i att övervägande skäl talar för länsstyrelsen fortsatt bör ha denna roll. De skäl som framförts är bland annat att länsstyrelsen fungerar som en berednings- och filterfunktion i det stora antal ärenden det rör sig om, vikten av det förvaltningsjuridiska perspektivet, processekonomi och samordningen med länsstyrelsens roll för att bevaka de statliga intressena. Det kan därför ifrågasättas om det är rationellt att avlägsna just länsstyrelsen från instanskedjan i dessa ärenden.

Dispensgrunderna

Som nämnts ovan **tillstyrker** Svemin att MÖD:s roll som prejudikatbildande instans stärks genom att man inför en möjlighet till förstärkt sammansättning vid prövning av frågor av principiell betydelse.

Under förutsättning att överklagade ärenden från den nya miljöprövningsmyndigheten överklagas till en och samma mark- och miljödomstol, vilket skapar bättre förutsättningar för en mer enhetlig och förutsägbar rättstillämpning, tillstyrks även förslaget om att begränsa dispensgrunderna till prejudikat- och extraordinär dispens i de mål enligt miljöbalken som MÖD ska pröva i sista instans. Att ta bort möjligheten att få ändrings- eller granskningsdispens hade onekligen lett till snabbare tillståndsprocesser, men borttagandet bör som sagt kombineras med att alla miljöärenden från den nya prövningsmyndigheten överklagas till en och samma mark- och miljödomstol.

Avgift för överklagande

Svemin **tillstyrker** förslaget om att införa en avgift för att överklaga ärenden enligt bland annat miljöbalken.

I de flesta länder finns en sådan avgift och i gruv- och mineralbranschen händer det att det inkommer ett stort antal, inte alltid särskilt välmotiverade, överklaganden. Ibland är detta en strategi från klagande med det uttalade syftet att försena projekt. En mindre avgift kan ha effekten att potentiella klaganden tänker efter en extra gång och att det därmed blir mer genomtänkta och kvalitativa överklaganden. Därtill kan en avgift även minska arbetsbördan hos prövningsmyndigheterna och bidra till kortare tillståndsprocesser.

De avgifter som föreslås, 1 000 kronor för överklagande till mark- och miljödomstol respektive 2 000 kronor för överklagande till MÖD, ligger på en nivå som är väsentligt lägre än i flera andra europeiska länder och de kan inte anses vara så höga att de får en avhållande verkan som i praktiken hindrar tillgången till domstolsprövning. Vidare är det rimligt att det finns en möjlighet till befrielse eller nedsättning av avgiften för personer som inte har ekonomisk möjlighet att betala den. Avgifterna som föreslås är därmed fullt förenliga med såväl europeisk som internationell rätt.

Avslutningsvis är det lämpligt att avgiften ska betalas in till prövningsmyndigheten innan prövningen inleds.

Krav på tidsfrist för meddelande av dom efter huvudförhandling

Svemin tillstyrker att en bestämmelse med innebörden att dom ska meddelas så snart som möjligt, och som huvudregel inom två månader efter avslutad förhandling, förs in i lagen om mark- och miljödomstolar.

Att sätta en tidsgräns för mark- och miljödomstolarna om när dom ska ha meddelats minskar risken för att dom dröjer och att projekt blir försenade.

Stockholm, datum som ovan

Maria Sunér
VD

Tobias Kluge
Branschjurist